

**CHET TILLARIGA IXTISOSLASHGAN OLIY TA'LIM
MUASSASALARIDA DARS JARAYONLARINING AMALGA
OSHIRILISHI**

Suyarova Mavjuda Ergashevna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM katta o'qituvchisi

Tojiyeva Ozoda Sohob qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

O'rinova Guzal Tulqin qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Jabborova Nilufar Sodiq qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada chet tillariga ixtisoslashgan oliy ta'lim muassasalarida dars jarayonlarining amalga oshirilishi, uning zamonaviy ta'lim talablari asosidagi talqinlari yoritilgan. Unda kommunikativ yondashuv, CLIL texnologiyasi, audiolingval metod, vazifaga asoslangan ta'lim kabi metodlar hamda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari batafsil tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayonida uchraydigan muammolar va ularning samarali yechimlari ko'rsatib o'tilgan. Maqola chet tillarini o'qitishda lingvistik, kommunikativ va madaniyatlararo kompetensiyalarni rivojlantirishning ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so'zlar: chet tili ta'limi, kommunikativ metod, CLIL, til kompetensiyasi, innovatsion texnologiyalar, lingvistika, tarjima amaliyoti.

Аннотация. В данной статье раскрываются особенности организации учебного процесса в высших учебных заведениях, специализирующихся на обучении иностранным языкам. Детально рассмотрены современные методы преподавания, такие как коммуникативный подход, технология CLIL, аудиолингвальный метод и обучение, основанное на выполнении задач. Особое внимание уделено

использованию цифровых технологий и мультимедийных платформ. Также представлены основные проблемы, возникающие в процессе обучения, и пути их эффективного решения. В статье подчеркивается важность развития лингвистических, коммуникативных и межкультурных компетенций студентов.

Ключевые слова: иностранный язык, коммуникативный подход, CLIL, компетенции, цифровые технологии, перевод, языковая подготовка.

Annotation. This article explores the implementation of teaching processes in higher educational institutions specializing in foreign languages. It provides a detailed analysis of modern teaching methodologies such as the communicative approach, CLIL, the audiolingual method, and task-based learning. The role of digital technologies, multimedia platforms, and authentic resources in enhancing the learning environment is highlighted. The article also outlines common challenges faced in foreign language education and suggests effective solutions. Emphasis is placed on developing students' linguistic, communicative, and intercultural competencies.

Keywords: foreign language teaching, communicative approach, CLIL, linguistic competence, digital technologies, translation practice, intercultural communication.

Kirish.

Globalashuv jarayoni, xalqaro hamkorlik va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi chet tillarini o'rganishning dolzarbligini yanada oshirib bormoqda. Bugungi kunda chet tillariga ixtisoslashgan oliy ta'lim muassasalari mamlakatning intellektual, ilmiy va madaniy salohiyatini oshirishda muhim vazifalarni bajaradi. Ushbu muassasalarda dars jarayonlari zamonaviy talablar asosida tashkil etilishi, talabalar nutq kompetensiyasini rivojlantirish, madaniyatlararo muloqotga tayyorlash, mustaqil fikrlash va ijodkorlikni shakllantirishni ta'minlaydi. Dars jarayonining samarali tashkil etilishi nafaqat lingvistik bilimlarni, balki talabalarning kommunikativ, kasbiy, madaniy va kognitiv kompetensiyalarini ham rivojlantiradi.

Chet tillariga ixtisoslashgan oliy ta'lim muassasalarining vazifalari.

Chet tiliga ixtisoslashgan oliy ta'lim muassasalari quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

1. Talabalarda til kompetensiyasini shakllantirish – fonetika, grammatika, leksika, yozma va og‘zaki nutq, tinglab tushunish, o‘qish va tarjima ko‘nikmalarini rivojlantirish.
2. Madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish – til orqali o‘sha mamlakat tarixi, an‘analari, mentaliteti va madaniyatini o‘rgatish.
3. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish – tarjimonlik, pedagogika, diplomatiya, turizm, xalqaro iqtisodiyot va boshqa sohalarda tilni samarali qo‘llash.
4. Ilmiy izlanishlarni qo‘llab-quvvatlash – lingvistika, sotsiolingvistika, psixolingvistika, adabiyotshunoslik va tarjimashunoslik bo‘yicha tadqiqotlar olib borish.
5. Zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi – raqamli platformalar, multimedia vositalari, virtual laboratoriyalarni o‘quv jarayoniga joriy etish[1].

Dars jarayonining asosiy tamoyillari. Chet tillariga ixtisoslashgan oliy ta'lim muassasalarida dars jarayonlari quyidagi tamoyillar asosida amalga oshiriladi[3]:

1. Kommunikativlik tamoyili. Talabalarni real hayotiy sharoitlarda tilni qo‘llashga o‘rgatish darslarning asosiy maqsadi hisoblanadi. Dialoglar, munozaralar, debatlar, rolli o‘yinlar, loyihalar orqali talabalar faol ishtirokchi sifatida shakllanadi.
2. Integratsiyalash tamoyili. Til + fan (CLIL) yondashuvi asosida talabalar ham tilni, ham sohaga doir bilimlarni bir vaqtning o‘zida o‘zlashtiradilar.
3. Faollik tamoyili. Talabalarni dars jarayonida mustaqil fikrlashga, izlanishga, o‘quv materiallari bilan mustaqil ishlashga yo‘naltiradi.
4. Individuallashtirish tamoyili. Har bir talabaga uning til darajasi, qiziqishi va o‘rganish uslubiga mos o‘quv faoliyatini tashkil etish.

5. Innovatsionlik tamoyili. Multimedia vositalari, onlayn platformalar, simulyatorlar, til laboratoriyalari va masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan keng foydalanish.

Dars jarayonida qo'llaniladigan metodlar:

1. Kommunikativ metod. Bu metod chet tili o'qitishning eng samarali shakli bo'lib, asosiy e'tibor muloqot va nutq faoliyatiga qaratiladi. O'yinlar, loyihalar, muloqot vazifalari, debatlar, suhbatlar qo'llaniladi.

2. Audiolingval metod. Tinglash va takrorlash orqali fonetik va grammatik ko'nikmalarni mustahkamlashga qaratilgan. Dialoglar, struktural mashqlar, audio yozuvlar asosida o'qitiladi.

3. CLIL — Mazmun asosida til o'qitish. Til o'qish bilan birga geografiya, tarix, iqtisod, texnologiya kabi fanlar ham nemis, ingliz, fransuz yoki boshqa tilda o'qitiladi.

4. Task-Based Learning (Vazifaga asoslangan ta'lim). Talabalarga real vazifa berilib, uni chet tilida bajarish orqali til ko'nikmalari shakllantiriladi.

5. Immersion (til muhitiga sho'ng'ish). Talaba chet tilida fikrlaydi, yozadi, gapiradi. Ma'ruzalar, seminarlar, klub mashg'ulotlari, til amaliyotlari ham chet tilida olib boriladi[5].

Dars jarayonida texnologiyalarni qo'llash

Zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida dars jarayonlarini tashkil etishda axborot texnologiyalari katta ahamiyatga ega:

- Multimedia taqdimotlar (PowerPoint, Canva, Prezi);
- Onlayn platformalar: Duolingo, Memrise, Busuu, LingQ;
- Video darslar: BBC Learning English, Deutsche Welle (DW), TED Talks;
- Virtual sinf xonalari: Google Classroom, Moodle, MS Teams, Zoom;
- Mobil ilovalar: Quizlet, Kahoot!, Socrative;
- Elektron lug'atlar va korpuslar: Oxford Dictionary, Duden, Cambridge Dictionary.

Texnologiyalar dars jarayonining interfaoligini oshiradi, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini kuchaytiradi va ta'lim jarayonini individuallashtirishga yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish. Chet tillari bo'yicha amaliy mashg'ulotlar quyidagi yo'nalishlarda olib boriladi:

O'qish ko'nikmalarini rivojlantirish – autentik matnlar bilan ishlash, annotatsiya, konspekt tuzish, tahlil.

Yozma nutqni rivojlantirish – insholar, rasmiy xatlar, referatlar, tarjimalar.

Tinglab tushunish – audio va video materiallar, suhbatlar, tinglash topshiriqlari.

Og'zaki nutq – munozara, suhbat, taqdimot, rolli o'yinlar.

Tarjima amaliyoti – adabiy, texnik, rasmiy hujjatlar tarjimasi[2].

Dars jarayonida uchraydigan muammolar[4]:

- Chet tili ta'limi jarayonida quyidagi muammolar ko'p kuzatiladi:
- Talabalarning til muhitida kam bo'lishi;
- Autentik materiallarning yetishmasligi;
- Fonetika murakkabligi (ayrim tillarda talaffuz qiyinligi);
- Grammatik tizimning murakkabligi;
- Talabalar motivatsiyasining pasayishi;
- Texnik jihozlarning yetarli emasligi;
- O'qituvchilarning malaka darajasi turlicha bo'lishi.

Muammolarning yechimlari

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi choralar qo'llaniladi:

Til amaliyotlarini kengaytirish – chet elliklar bilan suhbat, til klublari, xalqaro loyihalar.

Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish – mobil ilovalar, til platformalari.

Malaka oshirish – xalqaro kurslar (Goethe Institut, British Council).

Autentik materiallardan foydalanish – gazeta, jurnal, video, film, podkastlar.

Innovatsion metodlarni qo'llash – CLIL, task-based learning, immersiya.

Xulosa.

Chet tillariga ixtisoslashgan oliy ta'lim muassasalarida dars jarayonlarini samarali tashkil etish zamonaviy ta'limning eng muhim talablaridan biridir. Til o'qitish jarayoni nafaqat lingvistik bilimlarni, balki talabalarning ijodkorlik, muloqot, mustaqil fikrlash, madaniyatlararo kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Zamonaviy metodlar, raqamli texnologiyalar, autentik resurslar bilan boyitilgan darslar talabalarning til bilish darajasini sezilarli oshiradi. Shunday ekan, chet tilini o'qitish jarayonini takomillashtirish, malakali kadrlarni tayyorlash, innovatsion yondashuvlarni joriy etish bugungi ta'lim tizimining ustuvor vazifasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Richards J. C., Rodgers T. S. "Approaches and Methods in Language Teaching", Cambridge University Press, 2019.
2. Abdullayeva N. "Chet tillarini o'qitish metodikasi", Toshkent, 2021.
3. Oxford R. "Teaching and Researching Language Learning Strategies", London, 2017.
4. Krashen S. "Second Language Acquisition and Learning", Pergamon Press, 2013.
5. Suyarova, M. E., & Zulfiqorova, Z. A. (2019). TEXT ANALYSIS IN TECHNICAL ENGLISH. Theoretical & Applied Science, (5), 126-128.
6. Ergashevna, S. M. (2022). Permanent Learning: Continuing Your Teacher Education. Permanent Learning: Continuing Your Teacher Education, 5(11).
7. Sunatov, J. R., Zikrillayeva, F., Husenova, M., & Sanayeva, M. (2025). INGLIZ TILINI O 'QITISHDAGI MUAMMOLAR. University Research Base, 560-568.
8. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. Modern Science and Research, 3(5), 191-195.
9. Zohirov, K., Boyqobilov, S., Madatov, Q., Temirov, M., & Javohir, K. (2024). Harakat tahliling kinematik asoslari. Digital transformation and artificial intelligence, 2(3), 1-8.
10. Мадатов, К., & Оринова, Г. (2025). Kiberxavfsizlik. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 181-183.

11. Mamatova, G. (2023). Цифровой университет: стратегия создания умной инфраструктуры в высших учебных заведениях Узбекистана. *Economics and Innovative Technologies*, 11(4), 296-312.
12. Кучкаров, Т., & Маматова, Г. (2024). Влияние цифровизации высшего образования на экономические процессы в обществе. *Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari*, 4(4), 127-136.
13. SUYAROVA, M. (2024). Internet blogs in teaching foreign languages.
14. Ergashevna, S. M. (2024). Development of Grammatical Skills During Individual Teaching of English at the Intermediate Stage. *Miasto Przyszłości*, 294-296.
15. SUYAROVA, M. ЭКОНОМИКА И СОЦИУМ. ЭКОНОМИКА, 587-590.